

Свірко С.В.
Державний університет «Житомирська політехніка»
Довгалик В.В.
Державний університет «Житомирська політехніка»
Сидоренко О.П.
Державний університет «Житомирська політехніка»
Білошицька А.М.
Державний університет «Житомирська політехніка»
м.Житомир

МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА ОБОРОННОМУ СЕКТОРУ УКРАЇНИ ЯК ЗАПОРУКА ПОДАЛЬШОГО ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО ПАРТНЕРСТВА ЗАРАДИ МИРУ

Історія розвитку відносин України з НАТО охоплює більше ніж 3 десятиріччя; вона розпочалась в 1992 році вступом України до Ради північноатлантичного співробітництва (надалі Рада євроатлантичного партнерства). На шляху євроатлантичного партнерства України зробила чимало кроків, перед усім в сфері формування власного зокрема та спільного з НАТО в цілому безпекового простору [1]. Приєднання України у 1994 до програми «Партнерство заради миру» (першою з країн пострадянського простору) засвідчило серйозність намірів України щодо європейської та євроатлантичної інтеграції. Кінцевим підтвердженням обрання європейського та євроатлантичного курсу стало внесення наприкінці 2019 році змін до Конституції України, за якими вступ останньої закріпив «європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України» [2].

Програма «Партнерство заради миру» передбачає досягнення таких цілей щодо її учасників [3]: сприяння відкритості у плануванні національної оборони та формуванні військового бюджету; забезпечення демократичного контролю над збройними силами; підтримання здатності та готовності брати участь в межах, дозволених конституцією, в операціях, здійснюваних під егідою ООН і/або в рамках відповідальності НБСЄ; розвиток відносин співробітництва з НАТО у військовій сфері з метою здійснення спільного планування, військової

підготовки та учбових маневрів, покликаних підвищити їхню спроможність до виконання завдань, пов'язаних з миротворчою діяльністю, пошуковими і рятувальними операціями, операціями по наданню гуманітарної допомоги та іншими, про які згодом може бути домовлено; формування у тривалій перспективі таких збройних сил, які зможуть краще взаємодіяти із збройними силами держав-членів НАТО.

Важливим інструментом подальшого поглиблення співробітництва НАТО-Україна в межах програми «Партнерство заради миру» є міжнародна технічна допомога (надається Україні на безоплатній та безповоротній основі країнами-донорами та міжнародними організаціями практично в усіх сферах економіки та суспільного життя країнами-донорами та міжнародними організаціями), що надається Україні міжнародними партнерами – членами ЄС та НАТО в цілому та (а з 1996 року таких проектів налічується більше 3500), в умовах військових дій на території України, оборонного характеру (яке за пріоритетністю віднесено до першого основного напрямку надання міжнародної технічної допомоги – «підвищення рівня ядерної та радіаційної безпеки, захисту держави та громадян») [4].

Нагадаймо, що згідно Постанови Кабінету Міністрів України №153 від 15.02.2002р. «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги», міжнародна фінансова допомога є фінансовими та іншими ресурсами та послугами, що відповідно до міжнародних договорів України надаються партнерами з розвитку на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки України; при цьому власне така міжнародна технічна допомога набуває форми: будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проектів (програм), яке ввозиться або набувається в Україні; робіт і послуг; прав інтелектуальної власності; фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті; інших ресурсів, не заборонених законодавством, у тому числі стипендій [5]. При цьому, згідно Наказу Міністерства оборони України від 01.02.2018р. №37, матеріально-технічна допомога оборонного характеру включає всі перераховані види крім : будь-яке майно, необхідне для забезпечення виконання завдань

проектів (програм), яке ввозиться або набувається в Україні; робіт і послуг; фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті; інших ресурсів, не заборонених законодавством [6].

Організація власне залучення міжнародної технічної допомоги передбачає формування керівниками структурних підрозділів Міністерства оборони України, генштабу Збройних Сил України, органів військово управління, військових начальних закладів, установ та організацій Міністерства оборони України та Збройних Сил України та послідовне подання останніми через відповідну центральну службу забезпечення до Головного управління проектних пропозицій. Надалі ці ж самі керівники з метою ввезення та отримання міжнародної технічної допомоги здійснюють керівництво та контроль за заходами, які проводить реципієнт – фізична або юридична особа, що безпосередньо отримує міжнародну технічну допомогу згідно з проектом (програмою) – щодо оформлення дозвільних документів на отримання міжнародної технічної допомоги, проведення розрахунків з організаціями та установами за надані послуги, за митно-брокерські послуги і доставку вантажі міжнародної технічної допомоги з місця здійснення митного оформлення до місця використання [6]. В свою чергу реципієнти: здійснюють переклад контрактів, укладених на виконання проектів (програм) МТД; отримують митні документи (інвойс, товарно-транспортна накладна) та/або їх електронні копії, необхідні для здійснення митного контролю та митного оформлення вантажу, проводять огляд МТД; організують зберігання МТД відповідно до законодавства України; готують та подають до Державної служби експортного контролю України необхідні документи щодо отримання дозволу (висновку) на ввезення (вивезення) товарів військового призначення або подвійного використання; укладають договір з організацією, яка здійснює митно-брокерську діяльність щодо надання митно-брокерських послуг; проводять розрахунки з оплати митно-брокерських послуг, вантажно-розвантажувальних робіт та інших послуг з установами та організаціями України та їх оплату; здійснюють доставку МТД після митного оформлення з місця його проведення до місця використання;

обліковують в установленому порядку отриману МТД; подають у 10-денний строк до Головного управління письмову інформацію про отримання МТД із зазначенням переліку матеріальних засобів та їх вартості в національній валюті.

Опрацювання нормативних положень щодо організації, отримання, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги свідчать про певні прогалини в частині контролю за використанням такої допомоги. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 №1110 «Про затвердження національного механізму координації взаємодії органів державної влади з метою захисту фінансових інтересів України та Європейського Союзу» затверджено Міжвідомчу координаційну раду з питань протидії порушенням, які впливають на фінансові інтереси України та ЄС, до складу якої серед інших входять Голова Державної аудиторської служби та представник Рахункової палати (за згодою). При цьому згідно нормативно-правового поля вітчизняного до повноважень ані Рахункової палати, ані Державної аудиторської служби не віднесено функцію з аудит міжнародної технічної допомоги. Практика проведення аудитів міжнародної технічної допомоги свідчить, що до них бенефіціар (центральный орган виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласна, Київська, Севастопольська міська держадміністрація, до компетенції яких належить формування та/або реалізація державної політики у відповідній галузі чи регіоні, де передбачається впровадження проекту (програми), що заінтересована в результатах виконання проекту (програми), виконавчий орган місцевого самоврядування, юрисдикція якого поширюється на територію реалізації проекту (програми), Секретаріат Кабінету Міністрів України, Офіс Президента України, комітети та Апарат Верховної Ради України, Національний банк, Верховний Суд, вищі спеціалізовані суди, Національне антикорупційне бюро, Рахункова палата, інші державні органи (в межах міжнародної технічної допомоги щодо оборонної сфери – Міністерство оборони України) через систему публічних закупівельна залучає суб'єкти аудиторської діяльності. Втім, зважаючи на важливість такої допомоги у воєнний час, чисельні зловживання в оборонній сфері, а також надзвичайно негативний вплив корупційних скандалів

на інвестиційних імідж нашої країни в широкому сенсі цього вислову, вважаємо за потрібне наголосити на необхідності формування спеціальних аудиторських груп для здійснення аудиту виконання кожного проекту за рахунок міжнародної технічної допомоги, до складу яких мають входити не тільки суб'єкти аудиторської діяльності, а й представники Рахункової палати України, Державної аудиторської служби України, а також представники відповідних до конкретної міжнародної технічної допомоги вищих органів аудиту партнерів з розвитку.

Список використаних джерел

1. Євдокимов В.В, Свірко С.В., Супрунова І.В. Ідентифікація складових державної безпеки як об'єктів державного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 12. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/12_2020/6.pdf (дата звернення: 28.11.2023)
2. Конституція України, документ 254к/96-ВР від 28.06.1996 з наступними змінами та доповненнями, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 28.11.2023)
3. Партнерство заради миру. Рамкова угода, документ від 10.01.1994 № 950_001, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_001#Text
4. Довідка про міжнародну технічну допомогу Україні, URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e485115d-5f7c-480d-ab90-563def7e4053&title=DovidkaProMizhnarodnuTekhnichnuDopomoguUkraini> (дата звернення: 28.11.2023)
5. Постанова Кабінету Міністрів України №153 від 15.02.2002р. «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-п#Text> (дата звернення: 28.11.2023)
6. Наказ Міністерства оборони України від 01.02.2018 №37: «Про затвердження Інструкції по організацію залучення, використання, обліку та моніторингу міжнародної технічної допомоги в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0222-18#Text> (дата звернення: 28.11.2023)